

DL 12.

52

QVOD FELIX FAVSTVMQVE SIT
DE
PRAEPARATIONE
STVDIORVM SHO-
LASTICA

DVO ORNATISSIMI ADOLE-
SCENTES OPTIMEQVE AD ACADEMI-
AM PRAEPARATI EDISSERENT

A. D. VIII APRIL. POST PRECES MERIDIANAS.

AD AVDIENDVM

QVO PAR EST ADFFECTV ET OBSERVANTIA.
INVITAT

M. CHRISTOPHORVS CELLARIVS,
R E C T O R.

C I Z A E

Exscripsit Fridem. Hetsstädt/ Ducal. Sax. Numb. Typogr.

QVOD FELIX LAVSTVMQVE SIT

DE

PRÆPARATIONE

STAVRONVM SCHO

LASTICA

ADOLE

SCIPITVS OPTIMOQVE AD ACADEMI

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

QVANTVM TRAEERAT TORSERENT

MAle scholis, liberalium artium officinis, consulitur, quum ruditas sæculi & eruditionis deficientis ratio illarum vel prauitati vel negligentia imputatur. Sunt equidem in causa illa, ut mores fingantur, ut vera aut fucata doctrina in animos infundatur; verum non solæ in causa sunt, sed aliæ quoque res in societatem vel meriti, vel si secus habet, etiam culpæ advocandæ sunt. Auctor dialogi de eloquentiæ corruptæ causis, siue Tacitus is est, ut vulgo creditur, siue Fabius Quintilianus, aut alius non multo inferioris æui litterator, cap. xxviii iam tum de suis temporibus recte iudicauit, eloquentiam & ceteras artes defecisse non inopia hominum, sed **DESIDIA IUVENTVTIS, ET NEGLIGENTIA PARENTVM, ET INSCIENTIA PRAECIPIENTIVM, ET OBLIVIONE MORIS ANTIQVI.** Non minus enim ab adolescentium desidia, aut vitio parentum in educatione liberorum peccatur, quam a schola animorum formatrice, quamuis ea sit iniquitas sæculi, ut huic soli potius, quam vel parentum intermissæ curæ, vel discipulorum destitutæ industriæ, quidquid peccatur in institutione, iniusto iudicio attribuatur. Quin potius distinguimus, quæ auctor dialogi seiunxerat, parentum negligentiam, desidiam iuventutis, & inscientiam præcipientium, & singulorum, non solius scholæ, errorem ac vitium notamus. Quod si prima parentum hæc debet cura esse,

esse, vt filiis prospiciant, illorumque formationi intenti deditique sint; non culpa vacabunt ii, qui vel negligunt filiorum institutionem, vel inscienti homini inexercitatoque committunt, vel si sortiti sunt pædagogum non pœnitendum, præpropera festinatione impediunt, quo minus perpoliando absolua-
tur, quæ suscepta præparatio fuerat. Sunt etiam qui domestica indulgentia deprauant, quæ publica disciplina in rectum statum adducta erant, & laborioso exercitamento in melius cœperant assidue emendari. Ita sane est, vt multos parentum supina culpa absolvere non possimus, nec illos solos intelligimus, quos nemo peccare negat, hoc est, qui negligentius res suas agunt, de fordido quæstu, quam liberorum salute magis solliciti: sed cum primis eorum miramur alienatum a vero animum, qui prudentiæ opinionem adfectant, attamen imprudentes circa educandos formandosque liberos hic, illic deprehenduntur. Quis enim ignorat sæpe numero fieri, vt stupidi & inepti ad litteras pueri præceptoribus fingendi poliendique obtrudantur, & quamlibet argumentis demonstratur, frustra obniti naturæ, qui sine ingenio litterarum consecretur studiis; tamen ita tenaces sæpe propositi sunt, vt spretis sanioribus consiliis, vel stupidissimos etiam filios erudiri & rebus gerendis præparari in schola percupiant. Sed missis ineptioribus, singamus omnes idoneos esse accipiendæ disciplinæ; nec sic tamen omnibus ex æquo videmus consuli. Spaciosus hic campus esset, de publica priuataque disciplina differendi, vtrum consultius sit domi seorsum, separatimque liberos informari, quam publice cum multis coniungi, & æmulationibus aliorum exerceri.

Vt-

Vtunque non desunt, quæ scholæ ab imperitis & ini-
quis rerum censoribus obiiciantur, videlicet corrupti-
onis pronitas in tam promiscua multitudine, aut tar-
ditas profectuum obstante numero discipulorum,
quo minus seorsum cum singulis possit quotidie agi;
tamen, non vt causæ meæ seruiam, sed quia res
ipsa veritasque perdocet & multorum exemplorum
euentus confirmat, publicam præferendam duco pri-
vatæ, etiam sollertissimæ institutioni. Non enim ob-
vii sunt vbiq; pædagogi, qui & ingenio, & solida do-
ctrina, & quod caput rei est, vsu & exercitio sufficiant
huic operæ, præsertim si adolescant pueri & ad altio-
ra iam adproperent. Fac vero inueniri doctum exer-
citatumque, qui pædagogiam subeat; nec tamen o-
mnia statim prosperrime succedent, & si nihil aliud
impedimento sit profectui; vel sola æmulatio, quæ
calcar est studiorum, publicam institutionem com-
mendatiorem facit, dum ingenia in magno cœtu non
desunt, quibus excitari alia inflammarique ad acrius
arripiendas litteras possint; quum contra rara admo-
dum sint illorum exempla, qui extra publicam scho-
lam ad veram antiquamque eruditionem priuato du-
ctu peruenerint. Vt taceam arrogantiaæ tumorem,
qui ex vmbatili facilius quam publica institutione
nascitur. Neesse est enim, sibi nimium tribuat, qui
se nemini comparabit. Quæ obiiciebantur corrupti-
onis pericula; tum bonitate naturæ euitari, tum cor-
rigi præceptoris vigilantia ita possunt, vt, si quid fe-
cius euenire videatur, non illud ex schola in domum
profectum, sed domo in scholam illatum plerumque
deprehendatur. Sanctior vbi domestica disciplina est,
non facile habemus, quod publicam metuamus de-
pra-

prauationem. Tandem est etiam, quam in parentum officio notamus, præpropera festinatio, qua filios nondum penitus imbutos scholæ præceptis, sed leviter tantummodo tinctos, atque ita crudos rudesque in academiam ablegant, sola spe celerioris fortunæ, aut metu mortalitatis, ne fatis præuenti consulere, non possint liberorum studiis. At vero quantum in ipsis est, hi homines suum suorumque commodum, communi præponunt vtilitati, & si, quod sentio, dicendum est, diuinæ curæ diffidere videntur, dum nisi suos sua gratia adiuuerint superstites, desertos illos & ope destitutos existimant. At deserui virtus, pietas, doctrina nunquam possunt, quibus si ornati adolescententes sunt, facile inuenient, quorum consilio, ope atque studio in litteris discendis subleuentur. Verum satis de parentum officio: adolescentum percontemur munia. Hi vero si nacti fuerint ingenii sollertiam, nulla re iuuari magis in curriculo studiorum possunt, quam assiduitate laboris, & abstinentia voluptatum, quod pestis studiorum sunt desidia & voluptas, quarum hæc amore honestatis coercetur; illa gloriæ cupiditate excinditur. Nisi enim quod honestum pulchrumque est, adolescens amet, cupiatque emergere & celebris aliquando fieri, haut putato aptum ad litteras discendas esse, ad quas alacritate, adgrediendum est, laboris sedulitate in iisdem, perseverandum. Itaque gloriæ cupido vt argumentum est melioris indolis: ita contemptio illius abiectum arguit fordidumque ingenium, quod opificiiis porius, quam sacris Musarum est destinandum. Non enim exigui sunt labores, non breues molestiæ tiro-
ni litterarum sustinendæ, quibus non sufficit mens
humi

humi repens & sordibus coinquinata; sed erectum oportet esse & spe gloriae concitatum, virtutisque amore imbutum, quem idoneum sectatorem Musarum esse cupimus. Quod vero ad munus praecipientium pertinet, plurimum refert ingenia discerni & generosa liberaliter, sequiora salutaribus & conueniente modo tractari. Compendio etiam ducenda sunt, non per ambages, & tenerae aetati proponenda, quae nunquam dedisci debeant, sed usui sint per omne vitae curriculum. Nihil in scholis aedificet magister, nisi quod fundamentum praebet firmiori solidaeque eruditioni: quae altioris substructionis sunt, aliorum labori atque cura relinquat, fugiatque praeposteram multorum consuetudinem, qui vel vagantes pueros philosophiae arcanis imbuunt, Latinae Graecaeque linguarum nitidiorem stilum, Rhetoricae usum & exercitationem, Historiae & Geographiae principia, & quae alia debent esse scholarum studia, tanquam superflua & inutilia praetermittentes, quum tamen sine illis ne consistere quidem possint, quae imponuntur graviores altioresque disciplinae. Longum est hanc rem digne declarare: efficacius commonstratur per meliora exempla, & parentum quidem cognoscimus in summis viris & de utraque republica dudum meritissimis, quorum filios, ornatos cultosque adolescentes, auspiciis rite factis dimittendos esse hoc programme significamus. Qui quamuis ea aetate erant iisque profectibus litterarum, ut permultis, qui in academiam mittuntur, non impares viderentur; tamen nihil festinandum rati parentes optimi, & illustris quidem iurisconsultorum princeps integro triennio; venerabilis autem

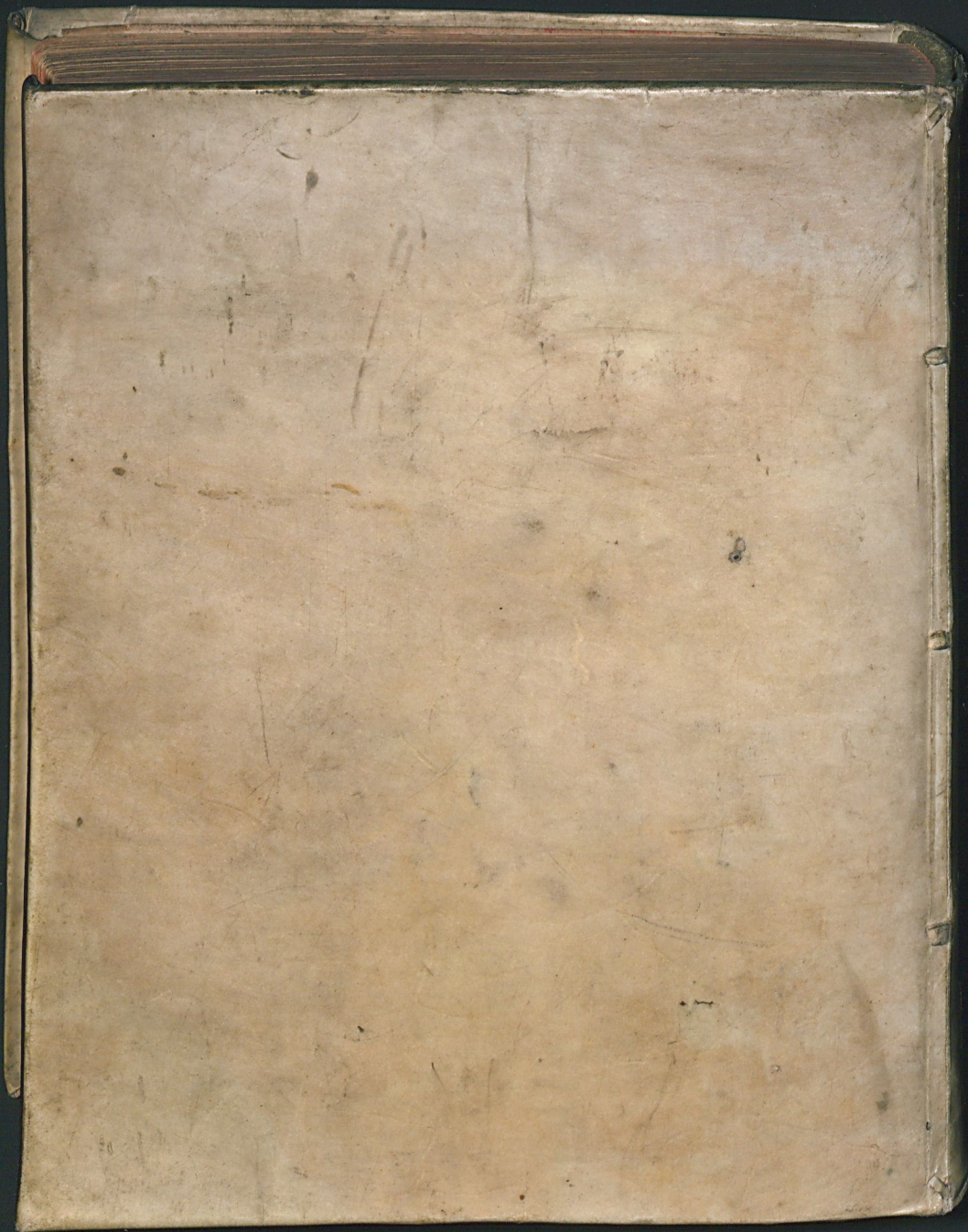
autem antistes Vinariensis aulæ & ecclesiæ ſeſquennio, vterque cariffimum multæque ſpei filium noſtræ diſciplinæ commiſit, vt in illis artibus magis polirentur, quæ neceſſariæ iis ſunt, qui non ad vulgarem, ſed excellentem eruditionem impigre, & recto tramite contendunt. Quæ etiam ita cupide adoleſcentes bene morati & ſingulariter induſtrii capaciſſimo, quo pollent, ingenio arripuerunt, vt cum pietatis, virtutis, & doctriinæ non triuialis laude, etiam in exemplum & æmulationem aliorum, nunc publice, quod bene vertat, & fauſtis adprecatiombus comitati, dimittantur. De noſtra methodo nihil adiciamus, quam ANTIQVO ME MORE illos ad optimorum ſcriptorum lectionem imitationemque adduxiſſe: cetera ipſi, quos commendamus, vltimo in ſchola noſtra ſermone enarrabunt, diſſerturi de *preparatione ſcholæſtica*, BVRCARDVS quidem GOTTHELF STRVVIVS, ad ſtudium ciuile; GEORGIVS autem WILHELMVS von der Lage / ad ſacrum & theologicum ſtudium reſpiciens, vt quaſi publice rationem reddant temporis impenſarumque, omnibusque innotefcat, quam ſtrenue feliciterque noſtrum ductum ſecuti fuerint. His vt frequentes adſint craſtino die auditores, patronos & fautores Muſarum noſtrarum ceterosque huius oppidi eruditos maiorem in modum idemdem rogamus & obteſtamur. PP. Cizæ vii Idus Apriles MDCC LXXXVII.

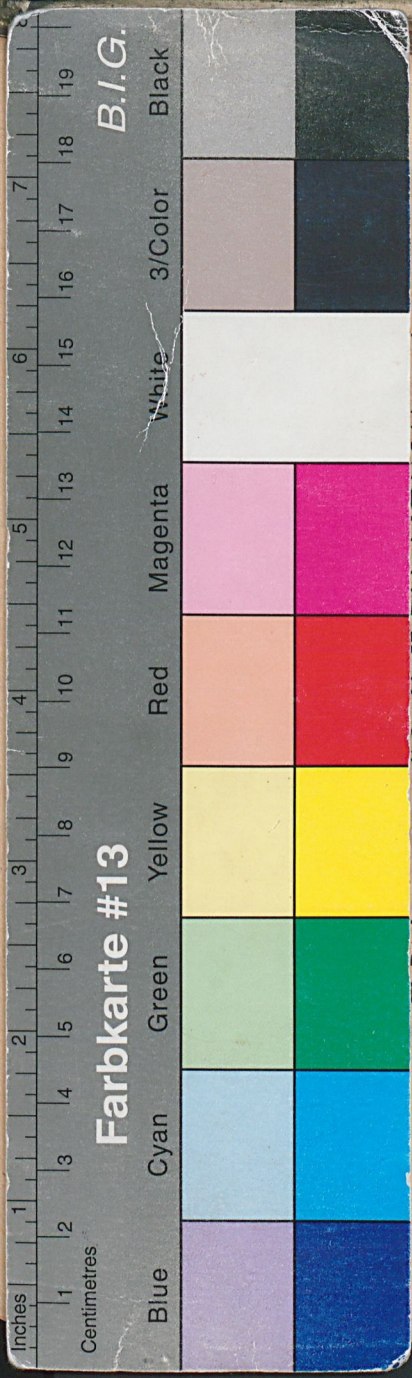
Nr 3165

S 80

1007

1007

B.I.G.

Farbkarte #13

FAVSTVMQVE SIT
 DE
 RATIONE
 RVM SCHO-
 STICA
 TISSIMI ADOLE-
 EQVE AD ACADEMI-
 RATI EDISSERENT
 OST PRECES MERIDIANAS.
 YDIENDVM
 ECTV ET OBSERVANTIA
 VITAT
 ORVS CELLARIVS,
 CTOR.

IZAE
 dt/Ducal. Sax. Numb. Typogr.

57

54

hkh.